

Medvind för platt skatt

ETT LJUS GICK UPP för Björn Rosengren. Det hände sig under hans tid som ordförande för Tjänstemännens centralorganisation och mitt under debatten i slutet av 1980-talet om "århundradets skattereform". Varför ska politikerna i efterhand gå och ändra i en lönesättning som vi i förhandlingar har kommit fram till som rimlig och rättvis? Det var den nya tanke Rosengren kom på.

Som skäl för en progressiv skatteskala anfördes "fördelning" och "rättvisa". Men den lön som har satts före skatt bör rimligen i sig vara rättvis, så tillvida att den uttrycker en rimlig värdering av vad arbetsgivaren bör betala för insatsen, givet arbetets svårighetsgrad, utbildningskrav, attraktionskraft och ansvarsbörda. Om en avdelningssjuksköterska har fått ett visst antal tusenlappar mer i månaden, före skatt, jämfört med en undersköterska – av vilket skäl ska riksdag och regering då efteråt hoppa in och ändra på den relativa lönevärderingen genom att ta en extra hög procent i skatt på den mer kvalificerade?

Inget rimligt skäl för det finns, upptäckte Björn Rosengren. Progressiv beskattning av fördelningsskäl kan rent av ses som ett underkännande av den fackliga förhandlingen. Vad politiken däremot med fördel kan ägna sig åt är att ge alla goda förutsättningar för utbildning och förkovran så att de kan sträva mot de mer kvalificerade och välbetalda jobben.

SLUTSATSEN AV Rosengrens reflexion blir "platt skatt", eller "flat tax" som det heter på engelska. Skatten bör vara densamma i procent i alla inkomstkikt, möjligen efter ett grundavdrag för att förenkla skattegranskningen och ett förvärvsavdrag för att gynna arbete framför bidrag. Grundidén påverkade den svenska skattereformen 1989–90. Men den förfuskades genom det klåfingrade politiska behovet att lägga på en statlig inkomstskatt för vissa, ovanpå den kommunala grundskatten, som är lika för alla. Därmed öppnades för "värnskatten" efter valet 1994 och för en gradvis real sänkning av skiktgränsen så att fyra av tio heltidsarbetande nu åter drabbas av hög svensk marginalskatt.

I USA har tanken på "flat tax" fått nytt liv efter George W Bushs övertygande seger i presidentvalet. Stanford-professorerna Robert E Hall och Alvin Rabushka har

inspirerat med boken "The Flat Tax" (Hoover Institution Press). I kongressen har förslaget rests av den ledande republikanen Dick Armeys. Hans plan går ut på att man rensar

radikalt i mängden skatteavdrag samt tar bort en massa skatteundantag. Givet att detta görs kan den federala inkomstskatten sättas till 17 procent, lika för alla (om man orkade avskaffa alla avdrag och undantag, skulle den kunna bli så låg som 10 procent och ändå ge staten lika stora inkomster).

FLAT TAX HAR EN rad stora fördelar. Den befriar politiken från det ständiga, godtyckliga schackrandet med ändrade skatteskalor. Den reducerar drastiskt behovet av skattebyråkrati – med Dick Armeys förslag kan alla skattebetalare fylla i sin självdeklaration på ett vykort! Den stimulerar arbete, sparande och investeringar och ökar därmed den ekonomiska tillväxten – källan för stegrad välfärd.

Den styr människors energi till produktiva ändamål genom att inte längre göra det lönsamt att leta undantag och undanflykter i skattesystemet. Skattekonstuler och många jurister kan ägna sin begåvning åt mer samhällsnyttiga uppgifter.

VAD ÄR PROBLEMET? Politikens natur gör det svårt för politiker att hålla tassarna borta någon längre tid. Någon föreslår ett nytt avdrag för ett angeläget ändamål eller en extra skattesänkning för "behövande" och så är karusellen i gång.

Men av just det skälet återuppstår också behovet att efter ett antal år av principiösa skatteförändringar skapa om systemet genom en radikal principdebatt. USA befinner sig där, ett kvartssekel efter Ronald Reagans flat tax-inspirerade skattereform. Sverige närmar sig raskt samma situation, 15 år efter "århundradets skattereform". Vem reser kravet: Avskaffa den statliga inkomstskatten!

Hans Bergström är docent i statsvetenskap och före detta chefredaktör för Dagens Nyheter. Han bor numera i Florida.

**Vem reser kravet:
Avskaffa den statliga inkomstskatten.**

Hans Bergström, fd chefredaktör för DN

ordet är fritt...